

Mia Amalie Vold

Hvilke konsekvenser kan foreldrenes mobilbruk føre til overfor småbarns utvikling?

Which consequences can parents mobile phone use have on young children's development?

Bacheloroppgave i Barnevern

Veileder: Tea Agerup

Mai 2023

Mia Amalie Vold

Hvilke konsekvenser kan foreldrenes mobilbruk føre til overfor småbarns utvikling?

Which consequences can parents mobile phone use have on young children's development?

Bacheloroppgave i Barnevern
Veileder: Tea Agerup
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Dagens bruk av teknologi har hatt en betraktelig økning de siste årene. Bruk av mobiltelefon har særlig utviklet seg til å bli en integrert del av vår hverdag. Dette medfører både positive og negative konsekvenser. Mobiltelefonen bidrar til at innovative løsninger sparer oss for både ressurser og arbeidskraft. I tillegg har det blitt lettere å kommunisere med hverandre. Likevel viser forskning at bruk av mobiltelefonen fører til mindre interaksjoner mellom mennesker. En konsekvens som potensielt kan være skadelig for barns utvikling.

Formålet med denne studien blir dermed å belyse hvilke konsekvenser foreldres mobiltelefonbruk kan ha overfor småbarns utvikling. Oppgaven vil ta for seg relevant teori og forskning på tema. Deretter vil det settes i sammenheng med mobiltelefonbruk for å illustrere risikoen for begrenset emosjonell, kognitiv og sosiale stimuli hos barnet. Videre blir det redegjort for hvordan barnevernspedagogen har en sentral rolle. Til slutt nevnes mulig forebygging av problematikken.

Abstract

Today's use of technology has experienced a significant increase in recent years. Mobile phone use in particular, has developed to become an integral part of our everyday life, which entails both positive and negative aspects. The mobile phone contributes both to innovative solutions saving resources and manpower and has made it easier to communicate across the globe. However, research shows that the increase in mobile phone use leads to less interaction between people, a consequence that can potentially be harmful to children's development.

The aim of this study is to investigate the possible consequences that parental mobile phone use can have on the development of young children. The assignment will review relevant theory and research on the topic, and then connect it to mobile phone use to illustrate the risk of limited emotional, cognitive, and social stimulation in children. Furthermore, it will discuss the significant role of child welfare educators in addressing this issue, followed by a discussion of possible preventative measures.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Abstract	1
1. Innledning	3
1.1 Oppgavens oppbygning.....	3
1.2 Valg av tema og problemstilling	4
1.3 Profesjonsrelevans	4
1.4 Avgrensning.....	4
1.5 Begrepsavklaring.....	5
1.5.1 Technoference.....	5
1.5.2 Risiko – og beskyttelsesfaktorer	6
1.5.3 Emosjoner.....	6
2. Metode	6
2.1 Fremgangsmåte	7
2.2 Forforståelse.....	7
2.3 Kildekritikk.....	8
3. Teori	8
3.1 Tilknytningsteori.....	8
3.1.1 Indre arbeidsmodeller	9
3.2 Selv- og emosjonsregulering	10
3.3 Selvpoppfattelse	11
3.4 Maslows behovspyramide	11
3.5 Mobiltelefon	12
3.6 Kunnskapsgrunnlag	13
4. Diskusjon	14
4.1 Redusert interaksjon	14
4.2 Risiko ved mangelfullt samspill	15
4.3 Ansiktløshet	17
4.4 Barnets atferd	18
4.5 Mobilbruk som følelsesregulering	19
4.6 Beskyttelsesfaktorer	19
4.7 Foreldrenes oppfatning	21
4.8 Forebygging.....	22
4.9 Barnets stemme	22
5. Oppsummering og avslutning	23
6. Litteraturliste	25

1. Innledning

Teknologi og sosiale medier har de siste årene blitt en integrert del av hverdagen vår. Utviklingen har skjedd raskt, og stadig flere innovative idéer gjør oss mer eller mindre avhengig av teknologi som bidrar til en enklere hverdag. Alt fra transportmidler og hvitevarer, til enkle gjøremål på mobiltelefonen som kjøp av bussbillett eller innlogging i nettbank. Denne utviklingen har vekket min interesse og fascinasjon over hvor mange løsninger som finnes på de aller fleste hverdagsutfordringer. Men mest av alt, har det gitt meg et kritisk blikk på hvordan denne utviklingen kan gjøre mennesker utilgjengelig i virkeligheten. Med det tenker jeg spesielt på bruk av mobiltelefoner. Mobiltelefonene er ikke lenger bare en måte å kommunisere med hverandre på, men et digitalt verktøy som er blitt en del av vårt personlige inventar (Klepaker & Augustson, 2021, s. 4). Den digitale verden som bedrives av mobiltelefonen er tilgjengelig over alt, noe som gjør at mange benytter seg av den over alt. Uansett hvor i samfunnet du befinner deg, er digitale verktøy stort sett konstant i bruk; på bussen, på treningssenter, på kafé osv. De fleste har mobiltelefonen i hånden og er gjerne tilkoblet hodetelefoner også. For meg ser det ut som om de ikke får med seg hva som egentlig skjer rundt seg. Slike situasjoner får meg til å undre over hvordan det er for små barn å vokse opp i denne digitale verden, spesielt når foreldrene opptrer slik.

1.1 Oppgavens oppbygging

Oppgaven består av 5 deler; innledning, metode, teori, diskusjon og avslutning. I den første delen av oppgaven blir valg av problemstilling presentert, samt oppgavens oppbygging. Det blir også berettet valg av tema og problemstilling, profesjonenes relevans og hvilke avgrensninger av oppgaven som er gjort. Deretter benevnes noen sentrale nøkkelbegrep som er relevante for å belyse problemstillingen. I metoddelen benevnes både valg og hensikt med metode, samt fremstilling av egen forforståelse av problemstillingen og kildekritikk til både funn og bruk av litteratur. I tredje del av oppgaven, fremlegges forskjellige teorier som drøftes på forskjellige måter i del fire. I diskusjonsdelen, blir det tatt for seg forskning på tema som drøftes og utfordres med teori fra del to. Deretter utforskes eventuell forebygging av problemstillingen, hvorav barnevernspedagogen spiller en viktig rolle. Til slutt oppsummeres oppgavens sentrale faktorer som kom frem gjennom oppgavens helhet.

1.2 Valg av tema og problemstilling

Tema jeg ønsket å se nærmere på er dermed hvordan teknologien kan skade barnas utvikling. Stadig ser jeg tilfeller hvor foreldre bruker tid på mobiltelefonen istedenfor å samhandle med barnet sitt. Både når barnet blir matet og i lek med sine foreldre, dukker mobiltelefonen hyppig opp mellom dem. Noe som forsåvidt har blitt et normalisert fenomen i hverdagen også. Ikke bare ser jeg det omkring i samfunnet, men jeg opplever det også selv. Terskelen for å benytte mobiltelefonen mens man er sammen med andre, er usedvanlig lav. I den forstand kan det være vanskelig å legge merke til at man i det hele tatt gjør det.

Følelsen jeg sitter igjen med når mennesker jeg har en samtale med tar frem mobiltelefonen sin, er at jeg ikke er interessant nok. Min oppfatning blir til at mobiltelefonen er viktigere enn meg. Noen ganger kan det hende at det er noe viktig på mobiltelefonen som må sjekkes, men ofte er det på grunn av oppdateringer på sosiale medier. Uansett grunn, er det likevel en ubehagelig følelse. En følelse jeg ikke unner små barn å oppleve regelmessig. Min problemstilling er dermed: *Hvilke konsekvenser kan foreldrenes mobilbruk føre til overfor småbarns utvikling?*

1.3 Profesjonsrelevans

Som barnevernspedagog er dette temaet svært relevant og viktig i møte med familier med komplekse utfordringer. Bruken av teknologi har økt betraktelig, noe som kan påvirke barns utvikling både positivt og negativt. Dersom det ser ut til å ha negative konsekvenser for barn, er det barnevernets oppgave å sørge for at barnet får nødvendig støtte, veiledning eller hjelp. Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, jf. Lov om barnevern (barnevernloven) §1-1. Siden problemstillingen kan være omfattende, er det derfor hensiktsmessig at barnevernet har forståelse for den eventuelle problematikken den kan medbringe.

1.4 Avgrensning

Generelt sett vil oppgaven omhandle barn i utvikling, og hvordan faktorer som eventuelt kan påvirke det. Siden sped- og småbarns utvikling er spesielt sårbar de første leveårene, tar oppgaven dermed utgangspunkt i barn fra fødsel og frem til førskolealder. Det er i denne perioden barnet etablerer sine første relasjoner og starter utviklingen med å regulere sine egne

følelser og atferd. Nervesystemer er dermed i rask utvikling og modning, slik at mangel på stimulering i denne perioden kan være skadelig for barnets utvikling (Braarud, 2012, s. 153) Oppgaven vil kun fremheve konsekvenser for barns utvikling som kan oppstå ved foreldrenes mobiltelefonbruk. Det blir derfor utelukket hvilke grunner det er til at foreldre bruker mobiltelefon, samt avhengighet knyttet til bruken, da det kan være mange årsaker til at foreldre benytter seg av mobiltelefonene i hverdagen og foran småbarn, uten å ha hensikt om å la det påvirke verken barnet eller kontakten mellom dem. Siden mobilbruken først har blitt en del av hverdagen de siste årene, vil det mest relevante tidsintervallet for oppgaven være de siste ti årene. Forskning på tema før den tid vil derfor ikke være relevant i denne oppgaven.

Opgaven vil ta for seg problemstillingen på et generelt plan. Både teorier og eksperimenter som blir redegjort gjennom oppgaven baseres derfor på generelle psykososiale forutsetninger, på tvers av kultur og geografi. Selv om mennesker generelt sett har noen universelle iboende følelser, er komplekse emosjoner trolig mer kulturelt betinget. Grunnen til det, er at vi bruker følelsesuttrykkene forskjellig. Noen kulturer blir oppdratt til å ikke vise smerte eller sorg, mens andre har høyere toleranse for å dele følelser (Tetzchner, 2020, s. 463). Det samme gjelder normer og regler knyttet til akseptabel barneoppdragelse i de ulike land/kulturer. Slike forutsetninger vil ikke bli tatt i betraktning gjennom denne oppgaven, selv om de kan ha en innvirkning på problemstillingen.

1.5 Begrepsavklaring

I denne delen av oppgaven blir det presentert ulike begreper som blir diskutert underveis i oppgaven. Det blir også anvendt andre relevante begreper gjennomgående i de ulike delene av oppgaven.

1.5.1 Technoference

Små avbrutte eller forstyrrende situasjoner som oppstår på grunn av digitale objekter, har blitt en kjent situasjon i dagens hverdag. I varierende grad tillater vi oss selv å vende oppmerksomhetene bort fra andre til fordel for disse objektene. Begrepet «technoference» forklarer nettopp dette. McDaniel og Coyne (2016) forklarer begrepet som «hverdagslige inntrenginger eller avbrudd i mellommenneskelige interaksjoner eller tid brukt sammen som oppstår på grunn av digitale medier» (s. 85). Technoference innebærer både bruk av datamaskin, nettbrett, og lignende produkter, som drar oppmerksomheten vår bort fra andre mennesker. Kanskje den mest kjente situasjonen vi kjenner til i dag er bruken av mobiltelefon.

Noe som oppstår oftere enn hva man tror, uten at det nødvendigvis er ment vondt mot noen. Likevel er de små avbrutte tilfellene hvor noen sjekker mobiltelefonen sin under en samtale, svært forstyrrende for den sosiale interaksjonen mellom mennesker. Begrepet technoference vil i denne oppgaven innebære digitale brudd ved bruk av mobiltelefon.

1.5.2 Risiko – og beskyttelsesfaktorer

«Risikofaktor er en fellesbetegnelse på forhold som øker faren for at personer utvikler psykiske og/eller sosiale vansker» (Kvello, 2019, s. 246). Det finnes svært mange ulike typer risiko og risikofaktorer. For å få en oversikt over hva det innebærer kan man forstå risiko som fare, tap, påkjenning eller ansvar avhengig av hvilken sammenheng det brukes i. Borge (2018) deler disse faktorene opp i tre deler: individ, familie og samfunn. Hun legger også vekt på at de kan kategoriseres etter alvorlighetsgrad, dose (omfang), akutt eller kronisk, gjentakende/vedvarende, og alder, kjønn, intelligens og omgivelser (s. 68). Risiko er svært individuelt, og det vil være varierende hvor mange og hvor stor risiko hvert enkelt menneske er i stand til å håndtere. Beskyttelsesfaktor på den andre siden anses som en dempende effekt på risikofaktorer. Det er faktorer som beskytter mot de allerede eksisterende risikoene. Ved å veie opp risikofaktorene med beskyttelsesfaktorer, kan man trolig unngå at barn utsettes for skjevutvikling (Kvello, 2019, s. 246-247).

1.5.3 Emosjoner

Emosjoner er grunnleggende ferdigheter, men også komplekse og vanskelig å sette ord på. Det kan defineres som omfattende følelsesmessige tilstander som er en vurdering av en situasjon eller hendelse. Disse tilstandene deles i syv hovedaspekter: uttrykk, forståelse, opplevelse, kroppslig reaksjon, retning, handling og regulering (Tetzchner, 2012, s. 462). Barn har medfødte emosjonelle uttrykk, men det er først etter noen måneder at emosjonene får retning og mening, og barn begynner å forvente bestemte reaksjoner fra omgivelsene (Tetzchner, 2012, s. 472). Emosjonene trenger derfor å bli regulert og stimulert av andre de første leveårene, slik at barn tilegner kompetanse om hvordan emosjonene skal håndteres.

2. Metode

En metode er en fremgangsmåte som brukes som et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap (Aubert, 1985, s. 196). Hensikten med metoden er å finne relevant data som gir oss informasjon om problemstillingen. Valg av metode vil dermed være et viktig element for oppgavens validitet. Siden problemstillingen omhandler småbarn, en målgruppe som ikke har

mulighet til å snakke for seg selv, er det ikke mulig å snakke direkte med målgruppen som er i fokus. Dermed vil forskning på gruppen bestå av andres tolkninger og observasjoner. For at oppgaven skal være kumulativ, er det viktig at den bygges opp med relevant og troverdig forskning som finnes fra før. På den måten kan forskningen knytte sammen kunnskap fra omfattende teori og utvide grensene for hva som er sikker viten (Dalland, 2020, s. 61). Slik benyttes allerede forskning på tema til å kunne rettlede problemstillingen. Denne oppgaven baseres derfor på en litteraturstudie.

2.1 Fremgangsmåte

For å finne relevant litteratur til oppgaven har det blitt gjort litteratursøk på ulike databaser, som «google scholar», «idunn» og «oria». Siden problemstillingen baseres på dagens teknologi, en utvikling som fremdeles er i endring, finnes det i dag begrenset studier på området. Til å begynne med ble det benyttet søkeord som «mobil» og «barn», som det ga få relevante treff. Da begrepene «foreldre» ble tillagt, kom det enda færre relevante treff. Det ble derfor nødvendig å endre søkeordene til engelsk, som ga resultater. Søkene som «parents phone use» og «parents use of phones with toddlers» resulterte med ulike artikler og bøker som inneholdt begrepene. Gjennomgående i de gitte funnene ble referert både til «still-face» eksperimentet og McDaniel og Coyne (2016) definisjon på begrepet technoference. Disse kildene står dermed også sentralt i denne oppgaven.

2.2 Forforståelse

Med forforståelse menes at man aldri står med blanke ark, perspektivene endres etter personlige holdninger, verdier og tanker. Det er viktig å være bevisst på at forforståelsen kan påvirke oppgavens fremgangsmåte, og være åpen for at forståelsen kan endre seg etter hvert i prosessen (Dalland, 2020, s. 63). Forforståelsen kan utgjøre fordommer som et produkt av eget historisk ståsted (Olkowska & Landmark, 2016, s. 38). Disse holdningene kan komme til uttrykk gjennom vurderinger som tas gjennom oppgavens oppbygging og synsvinkel. Som nevnt i innledningen er dette en problemstilling jeg stiller meg kritisk til. Min holdning til tema er at mobiltelefon har negative innvirkninger på befolkningen generelt, og særlig overfor sårbare grupper, hvorav småbarn kan være utsatt. Fordommene mine kan være villedende, og i større grad baseres på emosjoner og egne erfaringer, i stedet for å internalisere allerede kunnskap med forskning. Holdningen min må dermed ikke legge føringer for hvordan jeg fordyper meg i problemstillingen, eller legge føringer for hvilken litteratur som blir vektlagt.

2.3 Kildekritikk

Valg av artikler skal ikke bare være relevante, men kildene må også være det. For at oppgaven skal ha faglig relevans er det viktig å være kritisk til materialet man bruker (Dalland, 2020, s. 63). Det er dermed viktig å vurdere og karakterisere den litteraturen som blir funnet, ved å sjekke kildenes opphav. Noen av artiklene som dukket opp i kildesøkingen til denne oppgaven var utarbeidet på tvers av profesjoner og publisert av universiteter eller forbund. Selv om de var av relevant tema, hadde noen av dem lite teoretisk grunnlag og baserte seg i større grad på erfaringer fra praksis. Andre artikler kunne omhandle rett tema og ha faglig grunnlag, men ha andre synsvinkler enn hva denne oppgaven retter seg mot. Det samme gjelder for oppgaver fra andre studenter. Materialet de bruker kan være nyttig, men deres personlige ståsted har ikke nødvendigvis faglig tyngde. Materialet blir dermed for ugyldig til å redegjøre problemstillingen (Dalland, 2020, s. 152).

Siden problemstillingen ikke avgrenses til en bestemt kultur eller geografisk tilnærming, baserer litteraturen som blir benyttet gjennom oppgaven på tvers av disse faktorene. Som nevnt tidligere kan disse faktorene ha innvirkning på utfallet av studiet, i og med at det kan være ulikheter innad i kultur, normer og regler (Tetzchner, 2012, s. 464). Det må dermed tas i betraktning at det kan ha betydning for oppgavens gyldighet. Andre påvirkninger av studienes utfall er deltakernes prestasjon. Dersom deltakerne er bevisst om at de er med i en studie kan de endre atferd etter ønsket utfall. Man må også ta i betraktning at mennesker som blir forsket på kan bli ukomfortable i situasjonen og av den grunn opptre utenfor det normale. Det samme gjelder for garantien ovenfor om deltakerne svarer ærlig på spørreundersøkelser (Tetzchner, 2012, s. 78-79).

3. Teori

3.1 Tilknytningsteori

Tilknytning omhandler hvordan man utvikler relasjoner og knytter følelser til andre på en måte som er felles for alle mennesker. Denne egenskapen utvikles normalt sett hos barn rundt sitt andre levehalvår (Brandtzæg, Smith & Torsteinson, 2012, s. 20) og er helt nødvendig for barnets utvikling. Det er gjennom samspillet med andre at barn lærer om verden, samfunnet og hendelser de skal være forberedt på, samt hvordan å mestre de varierte utfordringene et menneskeliv bringer med seg (Tetzchner, 2012, s. 541). De første menneskene barnet knytter seg til er gjerne sine foreldre, hvorav disse relasjonene blir svært viktige for barnets utvikling.

John Bowlby anses som grunnleggeren av tilknytningsteorien. Han utviklet en teori basert på forskning om koblingen mellom barnets bånd til moren og dets forstyrrelser gjennom separasjon, depresjon og sorg (Bretherton, 1992, s. 759). Utslaget av forskningen kunne fortelle om barnets tilknytningsatferd, da det blir aktivert når barnet opplever frykt eller usikkerhet og tilknytningspersonen ikke er til stede. Med det kunne Bowlby også finne sammenheng mellom barnets tilknytning til sin mor og senere psykologiske trekk hos barnet i voksen alder (Goldberg, Muir & Kerr, 2000, s. 45). Betydningen av de tidlige erfaringene barnet gjør når de befinner seg i nære relasjoner, er med på å forme barnets forventninger til andre og seg selv. De samlede erfaringene danner et grunnlag for barnets opplevelse av trygghet, nærhet og kontakt i forhold til de primære tilknytningspersonene. Dersom barnet opplever seg trygg på at omsorgspersonene er tilgjengelige når det er nødvendig, tilegnes barnet en viktig stressregulerende emosjon (Brandtzæg et al., 2012, s. 19). På samme måte vil lange eller varige adskillelser fra tilknytningspersoner føre til fortvilelse hos barnet (Tetzchner, 2012, s. 542).

Mary Ainsworth videreutviklet Bowlbys teori, og satte ord på de ulike tilknytningsmønstrene ved bruk av empirisk metode (Bretherton, 1992, s. 764). Gjennom observasjoner av mor og barn ved separasjon og gjenforening, kunne hun kartlegge ulike atferdsmønstre til barna, og med disse karakterisere kvaliteten på den spesifikke relasjonen mellom dem. Ainsworth delte disse kategoriene i tre ulike deler: unnvikende, sikker og motvillig tilknytning. Barn som viser unnvikende tilknytningsmønsteret, benytter seg lite av sine tilknytningspersoner når de er til stede. Når barnet og tilknytningspersonen gjenforenes har barnet en tendens til å unngå eller trekke seg unna tilknytningspersonene sine. Sikkert tilknytningsmønster viser til at barnet føler seg trygg og beskyttet av sine tilknytningspersoner. Disse barna utforsker fritt og bruker sine tilknytningspersoner som en trygg base når de har behov for det. Mens barn med motvillige tilknytningsmønster viser usikkerhet overfor sine tilknytningspersoner, og dermed kan vise en ambivalent atferd overfor dem. De kan både søke nærhet, men også motsetter seg det når det blir tilbydd. Senere ble det også utviklet et fjerde tilknytningsmønster; desorganisert tilknytning. Barn som faller under denne kategorien, viser til en forvirrende tilknytningsatferd, og kan virke følelsesløse og deprimerte (Goldberg et al., 2000, s. 11).

3.1.1 Indre arbeidsmodeller

Bowlby mente at barnets relasjon til den primære omsorgsgiveren danner et grunnlag for alle senere tilknytninger i barnets liv. Disse erfaringene kalte han for «indre arbeidsmodeller»

(Tetzchner, 2012, s. 555). Altså mentale representasjoner som endres i takt med barnets kognitive utvikling (Brandtzæg et al., 2012, s. 19). Bowlby mente at de indre arbeidsmodellene hovedsakelig blir dannet fra fødsel og frem til de fyller 3-4 år. Selv om erfaringene endres noe over tid, vil de tidlige arbeidsmodellene representere sterke føringer for hvordan barnet forholder seg til andre mennesker gjennom hele livet (Tetzchner, 2012, s. 555). Det innebærer dermed at barnet har behov for ekstra beskyttelse i de første leveårene. Barnet opparbeider en forståelse av hvordan det selv blir oppfattet av en bestemt tilknytningsperson, og danner en forventning om hvordan denne personen vil handle i tilknytningsrelevante situasjoner. Disse mentale representasjonene gjelder endringer, erfaringer, følelser og viten om hva som pleier å skje i samhandling med omsorgspersonen når tilknytningsbehovet er gjeldene. Det innebærer også hvordan barnet føler seg verdsatt, og hvilke forventninger barnet har til hvordan tilknytningspersonens møter barnet når det søker nærhet og trøst eller bruke tilknytningspersonens som en base for utforskning av omgivelsene (Brandtzæg et al., 2012, s. 19).

3.2 Selv- og emosjonsregulering

Selv- og emosjonsregulering regnes som én av hovedutviklingsoppgavene i barndommen, og er derfor sentrale dimensjoner for å forklare barnets psykiske og sosiale fungering. Selvregulering er kompleks og innebærer regulering av både atferd, oppmerksomhet og emosjon (Kvvello, 2019, s. 73).

Tetzchner (2012) viser til Darwins teori om at ansiktsuttrykk brukes som et resultat av en evolusjonsmessig tilpassing. Han mente med det, at vi fra fødsel bruker ansiktet til å signalisere våre behov, hvor de mest grunnleggende varslingsystemene skjer gjennom gråt og smil. Til å begynne med styres disse signalene av fysiologiske relasjoner, men etter hvert som barn blir mer aktive i samhandlingen med miljøet, blir relasjonene mer psykologisk styrt (Tetzchner, 2012, s. 464-465). Barn har varierende kognitive og nevrologiske forutsetningene for å kunne regulere emosjonsuttrykkene sine selv, og trenger hjelp både til å roe seg ned og til å lære å roe seg selv uten medvirkning fra andre de første leveårene. Denne prosessen begynner allerede ved fødselen, ved at foreldrene er sensitive til barnas signaler og trøster dem (Tetzchner, 2012, s. 475).

Barns emosjonelle opplevelser påvirkes av miljøet rundt barnet. Det innebærer at spedbarn gjengir emosjonene til tilknytningspersonene sine. En studie av Haviland og Lelwica, (1987)

illustrerer at ti uker gamle barn reagerer i samsvar med mødrenes følelser. Når mødrene var glade, virket barnet fornøyd, men når mødrene var sinte, begynte barna å gråte (Tetzchner, 2012, s. 472). Det gir en illustrasjon på i hvor stor grad mødrenes emosjonelle uttrykk påvirker barnet. Det er slik barnet lærer om sosiale utvekslinger som er viktig for barnets sosiale kommunikasjonsutvikling (Mundy & Gomes, 1998, s. 470). Barna er derfor avhengige av at omsorgspersonene er emosjonelt tilgjengelig både sensitivt og bekreftede for at utviklingen skal forløpe best mulig. Sensitiviteten kan forstås som omsorgspersonens tendens til å oppfatte og nøyaktig tolke barnets signaler og reaksjons tendenser, for deretter å respondere på riktig måte så raskt som mulig. (Hansen, Strømsvåg, Valla, & Misvær, 2017, s. 4).

3.3 Selvoppfattelse

Læren om å forstå seg selv, selvoppfattelsen, er en viktig del av utviklingen. Man skal både erkjenne opplevelsen av å være et unikt individ, og ha en forestilling om sine personlige egenskaper og kvaliteter. Til å begynne med starter denne utviklingen med forståelsen barnet får av seg selv og andre. Etter hvert utvikles grunnlaget for vurderingen av sin egen verdi (Tetzchner, 2012, s. 569). Selve utviklingen skjer i samsvar med barnets tilknytningspersoner. Relasjonen mellom dem påvirker hvordan barnets selvoppfattelse utvikles, og barnets opplevelse av seg selv videreføres av dets opplevelse av tilknytningspersonen (Tetzchner, 2012, s. 571).

Selvoppfattelsen til barnet har grunnlag fra individuelle egenskaper, men det er miljøets oppgave å identifisere disse egenskapene og sikre at de blir uttrykt og bekreftet. Uten tilstrekkelig samspill med miljøet, spesielt i den tidligste fasen av barnets utviklingsløp, vil derav barnets egen evne til å identifisere sine egne egenskaper svekkes. Barnets selvoppfattelse kan derfor ikke sees atskilt fra andre relasjoner slik som foreldre, søsken, venners, oppfatning av barnet. Egenskapene til barnet kommer ikke til uttrykk dersom de ikke blir konstatert hos andre (Tetzchner, 2012, s. 578-579).

3.4 Maslows behovspyramide

Mennesker har grunnleggende behov som må dekkes for å kunne oppnå et optimalt liv. Disse behovene forsøkte Maslow (1979) å sette ord på og kategorisere, med hensikt og å finne grunnleggende fellestrekk i menneskets atferd. Han delte disse behovene i to hovedkategorier: mangelbehov og vekstbehov. Innenfor mangelbehovene mente han at alle mennesker har et

grunnleggende behov for å føle seg tilfredsstilt fysisk, trygt og sosialt. Det fysiologiske behovet innebærer at mennesket har behov for mat, vann og varme for å overleve. Videre understrekes det at forutsigbarhet og struktur er nødvendig for å føle seg personlig trygg. Avslutningsvis mente Maslow at mennesker har et sosialt behov for tilhørighet og kjærlighet. Ethvert menneske har et behov for å bli verdsatt, at noen bryr seg om en, samt å verdsette seg selv. Mangel på disse kan føre til fysiske og psykiske velbefinnende (Skaalvik & Skaalvik, 2009, s. 137-140).

Vekstbehovet fremstår først når mangelbehovene er fylt. Med det mente Maslow at når mennesker har oppnådd alle grunnleggende behov, skapes et behov for å utvikle og utfordre seg selv (Skaalvik & Skaalvik, 2009, s. 137-140). Vekstbehovet innebærer et behov for kunnskap og forståelse, estetiske behov og behov for selvaktualisering. Mennesker har behov for å oppnå mestring, for å finne motivasjon. Der vokser nysgjerrighet, kunnskapstrang og skaperglede frem. Noe som spiller en viktig rolle for barnets utdanning og fremtid.

3.5 Mobiltelefon

Mobiltelefonen har utviklet seg betydelig de siste årene. Fra å være et produkt til å ringe og tekste med andre, har det utviklet seg til å ta over mange andre oppgaver også. Tidligere ble det brukt ulike produkter for ulike oppgaver, mens nå har mobiltelefonen i større grad tilegnet seg mange av disse oppgavene. For å nevne noen; kamera, datamaskin, TV, musikkspiller, radio, GPS, o.l. Disse tjenestene kan mobiltelefonen også tilby i dag. Ikke bare har det medført at vi ikke har behov for like mange objekter som før, men den innovative utviklingen har også spart oss for arbeidskraft og klimautslipp, med tanke på ressurser som blir digitalisert istedenfor materialisert.

Selv om mobiltelefonen har mange gode egenskaper, har det likevel fremkommet en del kritikk rettet mot mobiltelefonen de siste årene, og da mest med tanke på personlig bruk. Problematikk knyttet til bruk av mobilteknologi har inkludert avhengighet, dårligere selvreguleringsevner og lavere grad av oppmerksomhet, mottakelighet for den ubevisste automatikken til mobiltelefon sjekking eller oppfattelse av sosiale normer for behov for å svare på anrop eller tekstmeldinger (McDaniel & Radesky, 2017, s.100-108). En undersøkelse av internettavhengighet og selvrapporert problematisk understreker også at bruk av mobiltelefon viser sammenheng med psykisk problematikk som depresjon, angst og sosiale vansker.

3.6 Kunnskapsgrunnlag

For å se nærmere på om mobiltelefonbruken hos foreldre kan ha en påvirkning på barns utvikling, er det nyttig å ta for seg både teori og forskning på tema. Det blir dermed anvendt ulike artikler som belyser temaet gjennom empirisk forskning, observasjonsstudier, kvantitative og kvalitative intervjuer med målgruppen. Forskningen som blir benyttet har ulike synsvinkler på tema, og belyser ulike utfordringer som kan oppstå ved mobilbruk hos foreldre. Funnene er både motstridende, men har også flere fellestrekk. Ved å knytte sammen studiene som er gjennomført sammen med teori, vil det trolig være mulig å illustrere et bilde på problemstillingen.

Elias, Lemish, Dalyot & Floegel (2020) utgjorde en observasjonsstudie over barnefamilier på offentlige steder. De dokumenterte og dro konklusjoner basert på observasjonene angående barns reaksjoner på foreldrenes fravær. Mens McDaniel og Radesky (2017) fant likheter mellom foreldres distraksjon med teknologi og assosiasjoner til barns atferdsproblemer ved bruk av spørreundersøkelse. I 2018 fortsatte McDaneil og Radesky (2018) forskningen ved å rekruttere familier til jevnlig oppfølging for å finne assosiasjoner mellom foreldrenes teknologibruk, foreldrestress og atferdsproblemer hos barn. Funnene deres så ut til å ha sammenfattende likheter med utfallene som Radesky, Kistin, Eisenberg, Gross, Block, Zuckerman og Silverstein (2016) fikk gjennom intervju med hjemmeværende mødre. Deres studie baserte seg på å fremstille mødrenes perspektiv på mobiltelefonbruken, samt spenningen og utmattelsen av foreldreskap mens de er tilkoblet mobiltelefonen. Knitter og Zemp (2020) på den andre siden gjorde en systematisk gjennomgang for å utforske koblingene mellom foreldres mobiltelefonbruk og kvaliteten på interaksjon med barn i forskjellige aldersgrupper og vurdere potensielle fordeler ved foreldres smarttelefonbruk for disse interaksjonene.

Mens de øvrige nevnte forskningene fremstilte de funn og risiko knyttet til technoference, så andre nærmere på hvilken betydning technoference har for spesifikke stadium av barns utvikling. Rozenblatt-Perkal, Davidovitch og Gueron-Sela (2021) eksperimenterte på spedbarns fysiologiske og atferdsmessige reaktivitet når mødre ble ansiktsløse og utilgjengelige. Mens Morris, Filippetti og Rigato (2022) så på virkningen av foreldres mobiltelefonbruk på språkutvikling hos små barn. Avslutningsvis tar en episode fra "Teknologien som forandrer oss" (2016) for seg, foreldrenes oppfatning om bruk av mobiltelefon foran spedbarna sine. De belyser foreldrenes uvitenhet rundt tema. Deretter blir

en artikkel av ulike profesjoner som jobber tett på barnefamilier; Hansen, Strømsvåg, Valla og Misvær (2017), presentert med deres syn på problematikken og eventuell forebygging av problematikken. Til slutt blir artikkelen av Enli (2021) som setter søkelys på ansvarliggjøring av digitale forstyrrelser benevnt.

Gjennomgående i flere av de nevnte artikkelen viser til det omtalte still-face eksperimentet fra 1970-tallet. Hensikten med still-face eksperimentet var å se på hvor sensitivt spedbarn var overfor affekten på kvaliteten i samspillet med sine omsorgspersoner. Eksperimentet gikk ut på at barnet skulle ha en normal interaksjon med sin mor, deretter fikk mor beskjed om å bryte samspillet og opptre ansiktsløs overfor barnet i noen minutter. Gjentatte ganger forsøker barnet å få kontakt med moren, men mislykkes. Til slutt responderer barnet med stress og uro, og vender seg bort fra moren (Adamson & Frick, 2003, s. 451-452). Eksperimentet har likhetstrekk med dagens bruk av mobiltelefon, og av den grunn sammenlignes det.

4. Diskusjon

4.1 Redusert interaksjon

I henhold til teorien vi kjenner til i dag på hvor viktig samspillet mellom foreldre og de første leveårene til barn er, kan mobiltelefonbruk potensielt være en forstyrrende faktor for barns utvikling. Technoferece risikerer i økende grad at foreldrene vender oppmerksomhet bort fra barnet, og skaper hyppige brudd i samspillet. Det er i dette samspillet barnet utvikler seg språklig, kognitiv og emosjonelt, samt lærer om regulering av atferd, opplever følelsen av samhörighet gjennom interaksjon og kommunikasjon med sine foreldre (Hansen et al., 2017, s. 2-3). Ergo kan redusert interaksjon mellom foreldre og barn indikerer dårligere utvikling hos barnet, det er derfor viktig å opprettholde og stimulere barnet så mye som mulig, spesielt de første årene (Tetzchner, 2012, s. 540).

McDaniel (2019) tydeliggjør tre typiske situasjoner hvor technoferece påvirker foreldre-kvaliteten; for det første stjeler tid på mobiltelefon fra tid kunne blitt brukt sammen med barnet, noe som resulterer i færre muligheter for samhandling mellom foreldre og barn. For det andre kan stadig bytte mellom å være oppmerksom på mobiltelefonen og å samhandle med barnet, til vanskeligheter med å tolke og svare på barnets signaler nøyaktig. På samme måte kan barnet ha vanskeligheter med å tolke foreldrenes signaler når samspillet ikke er konsistent, da foreldres tilnærming rettet mot barnet kan være forskjellig før og etter mobilbruk. Dette kan virke

forvirrende for barnet, og kan føre til kommunikasjonssvikt mellom barnet og foreldre. Det siste punktet omhandlet at mobiltelefonen ofte fremkaller følelsesmessige reaksjoner som stress, sinne og sjalusi som kan påvirke foreldrenes evne til å være følelsesmessig tilgjengelig for barna (McDaniel, 2019, s. 74-75). Disse faktorene skal vi se nærmere på.

4.2 Risiko ved mangelfullt samspill

Barn lærer å forstå seg selv gjennom sosiale samspill, og erfaringene de gjør seg forteller barnet om hvem de er. På den måten kan man se på de første personene barnet knytter seg til, som rollemodeller. Det er dem som legger føringer for barnets selvoppfattelse og lager indre arbeidsmodeller for hvilke mennesker barnet knytter seg til senere. Barn blir gradvis i stand til å integrere nåværende hendelser både med tidligere erfaringer og med forventinger om det som skal skje i fremtiden. Etter hvert som barnet tilegner seg innsikt i de voksnes følelser og motiver, begynner de å danne et målkorrigert grunnlag for hvilke forventninger de har til andre partnerforhold senere livet (Brandtzæg et al., 2012, s. 42). De første forholdene barnet blir kjent med er i den forstand svært viktige.

Barn som vokser opp med å konkurrere mot mobiltelefonen om foreldrenes oppmerksomhet, kan oppfatte at mobiltelefonen er viktigere enn dem. Signalene foreldrene sender viser mangel på erkjennelse, og kan potensielt skade barnets selvfølelse. Barns trygghet til de primære tilknytningspersoner har betydelige implikasjoner for individets selvforståelse og psykiske helse (Brandtzæg et al., 2012, s. 53). Dersom barnet lærer at de ikke er verdt oppmerksomheten til foreldrene, er det denne erfaringen de tar med seg videre. Dermed kan mangelfull dekning av trinnet; tilhørighet og kjærlighet, i Maslows behovspyramide, føre til både fysiske og psykiske plager hos barnet i etterkant (Skaalvik & Skaalvik, 2009, s. 137-140). For å illustrere, har forskning vist at barn tok mindre initiativ i interaksjon, smilte sjeldnere og begynte å gråte raskere når foreldrene ikke responderte (Hansen et al., 2017, s. 4; Ekas, Haltigan & Messinger, 2012).

En studie publisert av Routledge Taylor & Francis Group gjorde en diskre observasjonsstudie av foreldre og barn på lekeplasser og spisesteder, med hensikt om å avdekke om foreldrenes technoference gikk ut over barns sikkerhet og følelsesmessige velvære. Barnas alder ble antatt å være rundt to til seks år, og voksenpersonen som var til stede ble omtalt som mor eller far (Elias et al., 2020, s. 379). Observasjonene viste at foreldrene som ble oppslukte av mobiltelefonen sin stilte seg vanligvis utilgjengelig og svarte ikke på barnas forsøk på

oppmerksomhet, hjelp eller ros. Foreldrenes tilstedeværelse bestod av liten eller ingen kommunikasjon med barna sine, samt fikk sjelden eller ingen øyekontakt med barna. Elias et al. (2020) mente at technoference muligens kompromitterer barns sikkerhet og velværefølelse, som potensielt kan påvirke barns utvikling (s. 384). Gjennom observasjonene så de flere tilfeller hvor barna gjentatte ganger forsøkte å få foreldrenes oppmerksomhet, men ble avvist på grunn av at foreldrene var opptatt av mobiltelefonen sin. Studiet konkluderte med at foreldrenes technoference førte til at barna følte frustrasjon og skuffelse, som kom til uttrykk i ansikts- og kroppsspråk, upassende eller risikabel oppførsel, eller tilbaketrekning fra ethvert forsøk på å kommunisere med foreldrene sine. Foreldrene formidler ved en slik holdning både mangel på emosjonell tilgjengelighet og ignorerer barnets forsøk på å samhandle til det punkt at de er uoppmerksomme på barns sikkerhet og følelsesmessige behov (Elias et al., 2020, s. 385).

Foreldrene i studiet legger altså ikke til rette for å bygge opp barnets motstandskraft og uavhengighet ved å velge å ikke gripe inn barnets bestrebelser eller med vilje å ignorere barnets ønske om ekstra oppmerksomhet for å belære dem. Foreldrene fratar på denne måten barnas mulighet til å lære om sosialisering på offentlige steder. Både tålmodighet, tilbakeholdenhet, samarbeid, turtaking og høflighet er viktige sosiale ferdigheter som tilegnes gjennom sosiale relasjoner (Elias et al., 2020, s. 384-385). Ved at barna ikke blir sosialt stimulert på disse områdene, setter det en standard for hvordan barnet videre opptrer i sosiale interaksjoner. Fra barnets perspektiv opptrer foreldrene introverte, da de ikke samhandler med verken barna eller andre, på grunn av mobiltelefonen.

Technoference ødelegger ikke bare for barnets utvikling, men det kan også utsette barnet for risikosituasjoner (Elias et al., 2020, s. 381). I enkelte tilfeller observerte Elias et al. (2020) at barna stod overfor risikofylte situasjoner, hvor foreldrene enten ikke la merke til det eller brøt inn i situasjoner samtidig som de aktivt brukte mobiltelefonen (Elias et al., 2020, s. 381-384). Både på lekeplasser og på spisesteder oppstår det stadig situasjoner som kan være risikofylte dersom foreldrene ikke er tilgjengelige. Situasjoner kan også lett mistolkes. Foreldrenes mobilbruk kan bidra til at når foreldrene griper inn i situasjoner, ikke har fått med seg hva som har skjedd, og dermed kan reagere misvisende på situasjonen. Slike situasjoner kan forvirre barnet, og skape usikkerhet på foreldrenes rolle og emosjonelle respons. Funnene til studiet viser tydelig at foreldrenes tilstedeværelse svekker deres foreldrefungering, og tilsvarer at barna utsettes for utrygge situasjoner, samt hemmer barnet fra å utforske med en trygg base til stede.

Ved slik utrygg tilnærming over tid, står barnet trolig i fare for utarbeider negative tilknytningsmønstre, som igjen påvirker barnets utvikling.

4.3 Ansiktsløshet

Technoference kan på mange måter sammenlign med «still-face» eksperimentet. På samme måte som mødrene brått endret samspillet i eksperimentet, skjer det i grunn mye av det samme i dag. Små hverdagslige brudd på samspillet på grunn av varslinger på mobiltelefonen er blitt et kjent fenomen i dagens samfunn. Varslinger på mobiltelefonen kan være distraherende og gjøre foreldrene utilgjengelige for barnet periodevis. Følgende av dette kan bidra til mindre ansikt-til-ansikt-interaksjon, samt mindre sosial og fysisk tilstedeværelse i samspillet med barnet (Hansen et al., 2017, s. 5). Med tanke på eksperimentets resultat, er det interessant å se nærmere på hvilke effekter dette viser seg å ha på barn som opplever slike små brudd regelmessig over tid. Denne dagsaktuelle sammenligningen har medført at flere har revidert «still-face» eksperimentet rettet mot foreldrenes mobilbruk, samt gjort andre eksperimenter og observasjoner på temaet.

Sensitiviteten til spedbarns hjerne gir stor mulighet for læring, men øker samtidig sårbarheten for uheldig utvikling. Kvaliteten på tidlig samspill antas derfor å ha betydning for barns videre utvikling når det gjelder regulering av følelser og tilknytning til omsorgspersoner. For å få til et godt samspill er ansiktskommunikasjonen svært viktig. Gjennom fornemmelsen av fellesskap opparbeider barnet følelsesmessig synkronisering og veksling ved å gi og motta kontakt (Hansen et al., 2017, s. 3-4). I en studie ble effekten av tekstavbrudd på læring av spedbarns imitasjon undersøkt. De kunne etter gjentatte observasjoner konkludere med at foreldrenes ansiktsuttrykk vanligvis var uttrykksløse, og kan oppfattes som et “stille-ansikt” av barna når de sjekket mobiltelefonene sine. Studiet viste også at foreldrene reduserte verbale og nonverbale kommunikasjon med barna, responderte langsomt på barns forsøk på engasjement og opptrådte mindre sensitive når de eventuelt responderer (Rozenblatt-Perkal, Davidovitch & Gueron-Sela, 2021, s. 2). Et annet studie tar blant annet for seg at technoference påvirket barnas språkutvikling. Forstyrrende prosesser på blikk følgning, felles oppmerksomhet og foreldrenes respons, hevder de påvirker språkutviklingen på grunn av blikk følgning og felles oppmerksomhetsferdigheter i spedbarnsalderen er relatert til senere språklig utfall (Morris, Filippetti & Rigato, 2022, s. 104).

4.4 Barnets atferd

Technoference er komplisert, men likevel viktig å forstå i samsvar med barns utvikling. Som ulike studier har belyst, reagerer barn forskjellig på foreldrenes mobiltelefonbruk. Det er disse reaksjonene som kan gi informasjon om barnets utvikling forløper normalt eller viser tegn på skjevutvikling. Både barn som presenterer med eksternaliserende eller internaliserende atferd er i den forstand viktig være oppmerksom på (Bauer, 2018, s. 157). Eksternaliserende vansker kan tolkes som sosiale eller utagerende vansker, mens internaliserende vansker omhandler engstelighet og tristhet (Kvillo, 2019, s. 157). På samme måte som Ainsworth utdypet med tilknytningsgruppene, viser barn med de ulike tilknytningsmønstre ulik atferd. Barn med motvillig tilknytningsmønster kan ofte svare på foreldrenes fravær med opphisselse eller utagerende atferd, mens barn med unnvikende tilknytningsmønster kan reagere med å avvise eller trekke seg unna (Tetzchner, 2012, s. 548).

En studie av McDaniel og Radesky (2017) utforsket barns atferd, assosiert med foreldrenes distraksjon med teknologi. Foreldrene rapporterte gjennom skjemaer, og kunne selv trekke sammenhenger mellom deres technoference og eksternaliserende atferd hos barna. Studiet fant signifikante assosiasjoner mellom foreldrenes selvoppfatning av problematisk bruk av digital teknologi, med atferdsvansker hos barna. Videre viser studiet at selv lave og tilsynelatende normative mengder technoference ga også assosiasjoner med utagerende atferd hos barna. Noe som mulig kan tyde på at barna utagerer for å få kontakt med sine foreldre. Selv om studiet har sine forutsetninger for gyldighet i og med at foreldrene selv rapporterer, anbefaler McDaniel og Radesky at problemstillingen forskes på videre, da det kan ha stor folkehelse relevans (McDaniel & Radesky, 2017, s.100-108).

Ikke alle barn reagerer med utagerende atferd. Noen barn foretrekker heller å være for seg selv. Disse barna har ofte negative assosiasjoner med å bruke foreldre til å regulere seg, og dermed foretrekker å trekke seg unna. Barnet kan distansere seg fra mennesker eller situasjoner som en forsvarsmekanisme. Slike tilnærminger kan tyde på unnvikende tilknytningsmønstre. Barnas avvising kan virke villedende overfor foreldrene, og føre til at de istedenfor å gi barnet foreldrestøtte eller oppmerksomhet, benytter mobiltelefon eller utfører andre gjøremål (Bauer, 2018, s. 157). Foreldrenes technoference kan gjøre dem ute av stand til å oppfatte situasjonen og se hva som er barnets faktiske behov. Ved manglende bevissthet knyttet til problematikken som kan oppstå ved technoference, kan det i verste fall føre til at foreldrene ikke er oppmerksom

på at samspillet er dårlig, og at det blir normalisert. Faren med dette er at barna kan opparbeide unnvikende tilknytningsmønstre, som kan påvirke barnets evne med å knytte seg til andre mennesker.

4.5 Mobilbruk som følelsesregulering

Som det utdypet i 4.4, kan foreldrenes technoforence påvirke barnets tilknytningsatferd. Motstridende belyser Brandtzæg et al. (2012) at foreldrenes sensitivitet påvirkes av barnets temperament (s. 49). Det er altså ikke nødvendigvis foreldrenes technoforence som forårsaker barnets atferdsmønstre. På samme måte som studier drar konklusjoner om at barn utagerer på grunn av foreldrenes technoforence, viser andre studier at foreldre bruker mobiltelefonene nettopp på grunn av barnas atferd. Dette ble blant annet bemerket gjennom en studie utført av McDaneil og Readsky (2018). De undersøkte sammenhengen mellom foreldrenes teknologibruk, foreldrestress og barns atferdsproblematikk. Funnene deres viste til at foreldrenes technoforence økte i samsvar med barnas atferdsproblemer. Foreldrene trakk seg altså mer tilbake til fordel for mobiltelefonene som en form for egen følelsesregulering. De benyttet mobiltelefonene som en aktiv måte å trekke seg tilbake fra foreldreoppgaver og finne tid for seg selv. McDaneil og Readsky (2018) konkluderte studiet med at foreldre som har utagerende barn blir raskere stresset, noe som fører til et større behov for å unnsnippe situasjonen (McDaneil & Readsky, 2018 s. 215). Samme resultat kom også frem i kvantitative intervjuer med hjemmeværende mødre. Mødrene meddelte at de brukte mobiltelefonen som en måte å «unnsnippe» kjedsomhet eller frustrasjon ved barneoppdragelse, eller for å regulere sine egne følelser eller opphisselse (Readsky et al., 2016, s. 699). Noen foreldre benytter mobiltelefonen som et verktøy for å organisere familielivet, opprettholde kontakt med familie, nærhet til jobb og som en trygghet i informasjonssinnhenting eller nødtilfeller (Knitter & Zemp, 2020, s. 34).

4.6 Beskyttelsesfaktorer

Det finnes altså mange risikofaktorer som kan påvirke at barn utvikling, men i hvor stor grad man kan si at mobiltelefonbruken, ene og alene, er en risikofaktor, vil være vanskelig å konstatere. Hva som anses som en risikofaktor for et barn vil også variere. Noen barn reagerer sterkt, andre viser styrke, noen får problemer, mens andre synes å være upåvirket. Barn reagerer altså forskjellig på samme påkjenning (Borge, 2018, s. 48). Enkelte barn ser også ut til å håndtere risikofylte situasjoner så godt at de anses som resilient. Med resiliens menes barnet har god fungering tross risiko (Borge, 2018, s. 18-20). Foreldrenes mobilbruk sammen med

barnet er ikke nødvendigvis skadelig i seg selv, men det kan medføre konsekvenser som påvirker barnets utvikling (Hansen et al., 2017, s. 7). Selv om teori kan underbygge at risikofaktorer kan oppstå ved technoforence over tid, er det likevel flere viktige faktorer å belyse.

Hvem som blir barnets tilknytningsperson, er ikke tilfeldig. Tilknytningsprosessen er selektiv, og retter seg mot bestemte personer. Siden moren til barnet ofte er den personen som tilbringer mest tid sammen med barnet den første tiden, er det ofte hun som blir den første tilknytningspersonen til barnet. Spedbarn kan likevel ha flere tilknytningspersoner. En studie basert på 18-måneders gamle babyer viste midlertidig at en tredjedel av de 60 deltakerne viste tilknytning til mer enn én person. Eksempler på andre tilknytningspersoner kan være søsken, andre familiemedlemmer eller personalet i barnehagen (Tetzchner, 2012, s. 543). En slik fleksibilitet i barns tilknytningssystem repeterer økt tilpasningsdyktighet (Tetzchner, 2012, s. 555). Med flere tilknytningspersoner, har barnet mulighet til å utvikle samspillet og stimuleres gjennom flere enn én person. Selv om noen av tilknytningspersonene har dårlige vaner til å bryte samspillet, kan andre opptre mer forutsigbart. I og med at barns atferdsmønster kan opptre forskjellig mellom ulike tilknytningspersoner kan også tilknytningen til forskjellige mennesker være ulik, noe som kan medføre en beskyttende faktor overfor risikoen technoforence medbringer (Tetzchner, 2012, s. 543).

Selv om forskning viser til at brudd på samspill er uheldig for småbarn, viser de også at småbarn tilgir raskt etter bruddet. Småbarn er avhengige av sine omsorgspersoner, og lærer derfor at de må tilgi tilknytningspersonene hyppig (Tetzchner, 2012, s. 555). Det samme kan trolig gjelde for små brudd i hverdagen som oppstår med technoforence. Alle brudd i samspillet trenger heller ikke skadelig for barn. Forstyrrelser på samspillet er naturlig, og kan også oppstå uavhengig av mobiltelefonen. Det er blant annet nødvendig for at barnet skal klare å utvikle seg selvstendig og få en forståelse av at det skjer brudd i nære relasjoner også (Brandtzæg et al., 2012, s. 5). Man må kunne skille på gradene av technoforence som kan oppstå mellom barnet og foreldrene. Noen øyeblikk vil være mer essensielle for barnet, forstyrrelser på disse kan ha en sterkere effekt på barnet enn om barnet allerede var opptatt i lek. Kvalitetstiden er viktig for relasjon mellom foreldre og barn, og brudd på den kan være uheldig (Knitter & Zemp, 2020, s. 35). Det samme gjelder mengden av technoforence; det vil være mer urovekkende for barnet dersom bruddene er lange og ofte, overfor små og hyppige brudd.

Et godt samspill baserer seg i stor grad på foreldrenes initiativ, men det kan likevel være andre årsaker til at samspillet er utfordrende. Biologiske predisposisjoner har en innvirkning både på tilknytning og temperament (Gulbrandsen, 2017, s. 172). Barnet som har medfødte utfordringer, kan altså ha ekstra behov eller krever mer av sine foreldre. Kravene barna stiller kan være vanskelig å fylle, noe som gjør jobben som foreldre blir mer krevende. I slike situasjoner øker også sannsynligheten for utrygg tilknytning dersom foreldrene ikke klarer å møte barnets utfordringer på en god nok måte (Tetzchner, 2012, s. 556). Barn med høyt temperament kan for eksempel være vanskeligere for å møte på en sensitiv måte, noe som kan påvirke tilknytningen.

4.7 Foreldrenes oppfatning

Foreldre er kanskje ikke klar over at de kobler seg fra barnet flere ganger i løpet av døgnet med uforutsigbare intervaller. Mobiltelefonen krever sin oppmerksomhet av ulike grunner, og fører stadig til multitasking i hverdagen. Mange foreldre er uvitende om konsekvensene ved technoference, samt lite forståelse for barnets mentale tilstand og intensjoner. I et dybdeintervju forklarte flere foreldre at det var utfordrende å lese og svare på barns atferdsmessige og emosjonelle signaler i sjongleringen mellom foreldrerollen og sosiale krav på mobiltelefonene (McDaniel & Radesky, 2018, s. 214).

En episode av “teknologien som forandrer oss”, bemerker at babyer stadig må konkurrere om oppmerksomheten med mobiltelefonen til foreldrene sine. Episoden viste til en revidert versjon av «Still-face» eksperimentet. Eksperimentet ga samme resultat som de tidligere eksperimentene; et uheldig utfall som utløste stress hos barnet. Selv om moren kun var avkoblet drøye 1 minutt, reagerte barnet raskt. Det essensielle i episoden er at programlederen besøker en babyklubb med fem mødre og deres spedbarn. I samtale med mødrene blir det tydeliggjort mødrenes uvitenhet angående risikoen med hyppige brudd i samspillet med barn. Følgende blir det også belyst normen rundt mobiltelefonbruk. Mødrene forteller om at babyene ble introdusert til mobiltelefonene sekundet de ble født, på grunn av mødrenes behov for å dokumentere situasjonen. De utdyper deretter at mobiltelefonen er et kjent objekt for barnet, da den benyttes regelmessig i barnets hverdag. Når mødrene blir vist til eksperimentet, blir de overrasket over utfallet (NRK, 2016, 01:45-07:20). Dette kan tydeliggjøre at informasjonen angående hvor viktig samspillet mellom foreldre og barn de første årene er lite tilgjengelig.

4.8 Forebygging

Som vi har vært inne på medfører mobiltelefonen både positive og negative aspekter. Det må likevel tas i betraktning at verden er digitalisert, og kommer trolig til å fortsette slik. Spørsmålet er om vi skal tilpasse oss utviklingen eller begrense bruken. Dersom vi ser på technoference som et samfunnsproblem, vil det være vesentlig å ta for seg hvordan vi kan forebygge utfordringen. Det finnes flere måter å angripe situasjonen på, spørsmålet baserer seg bare på hvem som bærer ansvaret. En artikkel angående digitale forstyrrelser påpeker nettopp dette. Forfatteren tar for seg om det er opp til individet selv å regulere egen mobilbruk, eller om det er en samfunnsutfordring som krever regulering fra politisk hold (Enli, 2021, s. 19-20). Spørsmålet blir enda besværligere når det gjelder konsekvensene det bærer overfor barn, som inkluderer spørsmålet om hvor grensen går for hvem som har ansvaret for barnets utvikling.

I dag ligger det største ansvaret for å begrense de negative sidene av digitaliseringen hos hvert enkelt individ, noe som kan utfordrende i seg selv for mange. Mennesker som tar dårlige valg, har en tendens til å gjenta slike handlinger. Folkehelseproblemer rammer for eksempel ikke tilfeldig, men har et klasseperspektiv. Det kan med andre ord være utfordrende for familier som allerede har utfordringer, å begrense mobiltelefonbruken. Som nevnt tidligere kan mobiltelefonen være avhengighetsskapende, og det er i dag lite begrensninger for å unngå avhengigheten. Apper og funksjoner legger til rette for å lede deg videre i tjenesten (Enli, 2021, s. 25-26). På samme måte som avhengighet rundt alkoholisme, nikotin og spill er et politisk ansvar å beskytte borgerne fra, burde det muligens gjelde for mobilbruk også (Enli, 2021, s. 22).

4.9 Barnets stemme

Barnevernsarbeid som bakkebyråkrat har som mål om å sikre barnet trygt og stabilt omsorgsforhold, selv om det kan komme i konflikt med målet om å støtte foreldrene som omsorgsgivere (Christiansen & Kojan, 2016, s. 30). Dersom technoference kan føre til skjevutvikling, blir barnevernet involvert etter konsekvensene allerede har inntatt, men hva kan gjøres for å forebygge at barn utsettes for eventuell risiko? Det er nettopp her barnevernspedagogenes kompetanse står sentralt.

Et gjennomgående funn for foreldre som omsorgssviker barnet sitt, er manglende forståelse for foreldres viktige rolle i barns utvikling. Det kommer til uttrykk at de ikke tar med barnet på

aktiviteter for å gi de opplevelser og stimulering, ikke prater særlig med sitt spedbarn ved å henvise til at barnet enda ikke har språk slik at det ikke kan svare, eller har lite egnede leker for barnet (Kvelling, 2019, s. 321). Det blir i slike tilfeller barnevernspedagogens ansvar å formidle barnets behov. Siden små barn er i ingen eller lite stand til å kommunisere, er det avgjørende med dialogiske samspillprosesser; ved å tolke barnets ulike initiativ, emosjonelle signaler og dets enkle gester og uttrykk. Informasjonen fra barnet kommer frem gjennom observasjoner og tolk av spesifikke reaksjoner og/eller dets generelle atferdsmønster i den aktuelle sammenhengen. Barnet kan på den måten vise tegn på å være utilpass, urolig og dårlig i stand til å regulere sine tilstander dersom det lever under dårlige kommunikasjonsbetingelser (Øvereeide, 2019, s. 119-120). Barnevernspedagogen fremmer i slike situasjoner barnets stemme ved å tolke barnet, for så å formidle til foreldrene.

En artikkel utgitt av andre profesjoner som jobber tett på barnefamilier viser de til deres erfaringer rundt problematikken rundt technoferece. De mener det er grunn til å tro at dersom foreldrene kjenner til bakgrunnen for informasjon på tema, vil de regulere bruken av mobiltelefon i samvær med barna sine (Hansen et al., 2017, s. 2). Foreldre ønsker generelt sett barnets beste, og vil dermed endre på rutiner for å oppnå det. De mener det er mangel på informasjon som er årsaken til problemet og at informasjonsdeling vil forebygge problematikken. Videre foreslår de faglig retningslinjene for helsestasjonen om å gi veiledning til foreldre ved jevnlig månedskontroll, slik at temaet tas opp tidligere og oftere (Hansen, 2017, s. 1).

5. Oppsummering og avslutning

Gjennomgående i oppgaven har det blitt belyst ulike utfordringer ved foreldrenes technoferece, og hvordan det kan medføre negative følger for et småbarns utvikling. Forstyrrelser på samspillet mellom foreldre og barn kan potensielt svekke oppmerksomheten, tilgjengeligheten og responsen (Hansen et al., 2017, s. 5). Barn kan håndtere i ulik grad brudd på samspillet uten at det forårsaker varige skader, men dersom omfanget av mobilbruken oppstår ofte og over tid, kan det på sikt bli mer problematisk. Den umiddelbare effekten slike brudd i samspill med spedbarn illustreres godt i det velkjente «Still-face»-eksperimentet der omsorgsgiver bryter interaksjon og inntar et mimikklost ansiktsuttrykk og en uresponsiv atferd.

Forskning på temaet fremstiller ulike synsvinkler på problematikken. På den ene siden har Elias et al. (2020) belyst barns utagering på grunn av foreldrenes technoferece, derimot har

McDaneil og Readesky (2018) vist til at foreldrene ofte benytter mobiltelefonen på grunn av allerede utagerende atferd hos barna. Det er dermed vanskelig å fastslå om technoference fører til unnvikende, motvillig eller desorganisert tilknytning. Eller om det i det hele tatt har stor betydning for barns utvikling. Teori knyttet til barns utvikling kan assosieres med faktorer technoference frata i barneoppdragelse, men i hvor stor grad det kan trykkes gyldighet kan være utfordrende. Per dags dato er det vanskelig å gi et konkret svar på problemstillingen, da vi trolig trenger mer forskning på temaet over tid. Siden fenomenet er noe nytt, er det interessant å se på langtidsvirkninger av barn som vokser opp med den digitale verden vi har i dag. Oppgaven har likevel forsøkt å illustrere et bilde på temaet.

6. Litteraturliste

- Adamson, L.B. & Frick, J.E. (2003). *The Still Face: A History of a Shared Experimental Paradigm*. Target Article. https://doi.org/10.1207/S15327078IN0404_01
- Aubert, V. (1981). *Sosiologi I. sosiale samspill*. Universitetsforlaget.
- Barnevernloven (2021). *Lov om barnevern*. LOV-2021-06-18-97. Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2021-06-18-97>
- Bauer, N. S. (2018). Technoference over time and parenting. *Pediatric Research*. <https://doi.org/10.1038/s41390-018-0059-z>
- Borge, A.I.H. (2018). *Resiliens -risiko og sunn utvikling*. Gyldendal.
- Brandtzæg, I., Smith, L. & Torsteinson, S. (2012). *Mikroseparasjoner, tilknytning og behandling* (2. opplag). Fagbokforlaget.
- Braarud, H.C. (2012). *Kunnskap om små barns utvikling med tanke på kompenserende tiltak iverksatt av barnevernet*. Universitetsforlaget.
- Bretherton, I. (1992). *The Origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth*. Department of Child and Family Studies, University of Wisconsin—Madison. <https://psycnet.apa.org/fulltext/1993-01038-001.pdf>
- Christiansen, Ø. & Kojan, B.H. (2016). *Beslutninger i barnevernet*. Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utgave). Gyldendal.
- Elias, N., Lemish, D., Dalyot, S. & Floegel, D. (2020). “*Wherer are you?*” *An observation exploration of parental Technoference in public places in the US and Israel*. Routledge Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.1080/17482798.2020.1815228>
- Enli, G. (2021). *Digitale forstyrrelser- et nytt politikkfelt eller individets problem?* Universitetet i Oslo. <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/issn.1504-3053-2021-01-02-03>
- Goldberg, S., Muir, R. & Kerr, J. (2000). *Attachment Theory: Social Developmental, and Clinical Perspectives*. The Analytic Press.
- Gulbrandsen, L.M. (RED.) (2017). *Oppvekst og psykologisk utvikling, innføring i psykologiske perspektiver* (2. utgave). Universitetsforlaget.
- Hansen, S.A., Strømsvåg, K.H., Valla, L. & Misvær, N. (2017). *Mobilbruk kan skade samspillet med barn*. Fagutvikling. [10.4220/Sykepleiens.2017.63259](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2017.63259)
- Klepaker, P.T & Augustson, A. (2012). «Mamma, er du mest glad i telefonen eller i meg?» [Masteroppgave]. UiT Norges arktiske universitet. <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/25525/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

- Knitter, B. & Zemp, M. (2020). *Digital Family Life: A Systematic Review of the Impact of Parental Smartphone Use on Parent-Child Interactions*. *Digital Psychology*, 1(1), 29-43. <https://doi.org/10.24989/dp.v1i1.1809>
- Kvellido, Ø. (2019). *Barn i risiko, skadelige omsorgssituasjoner* (2. utgave). Gyldendal.
- McDaniel, B.T. & Radesky, J.S. (2017). Technoference: Parent Distraction with Technology and Associations with Child Behavior Problems. *Child Development*. <https://doi.org/10.1111/cdev.12822>
- McDaniel, B.T. & Radesky, J.S. (2018). *Technoference: longitudinal associations between parent technology use, parenting stress, and child behavior problems*. *Pediatric research*. <https://doi.org/10.1038/s41390-018-0052-6>
- McDaniel, B.T. (2019). *Parents distraction with phones, reasons for use, and impacts on parenting and child outcomes: A review of the emerging research*. *Hum Behav & Emerg Tech*. <https://doi.org/10.1002/hbe2.139>
- Morris, A.J., Filippetti, M.L. & Rigato, S. (2022). *The impact of parents' smartphone use on language development in young children*. *Child Development Perspectives*, <https://doi.org/10.1111/cdep.12449>
- Mundy, P. & Gomes, A. (1998). *Individual Differences in joint attention skill development in the second year*. *Infant behavior & development*. [https://doi.org/10.1016/S0163-6383\(98\)90020-0](https://doi.org/10.1016/S0163-6383(98)90020-0)
- NRK Viten (2016). *Er det håp for hjernen?* (sesong 1, episode 3, 01:45 - 07:20). Teknologien som forandrer oss. <https://tv.nrk.no/serie/teknologien-som-forandrer-oss/sesong/1/episode/3#t=1m44s>
- Olkowska, A. & Landmark, B. (2016). *Miljøterapi; prinsipper, perspektiver og praksis*. Fagbokforlaget.
- Radesky, J.S., Kistin, C., Eisenberg, S., Gross, J., Block, G., Zuckerman, B. & Silverstein, M. (2016). *Parent Perspectives on Their Mobile Technology Use: The Excitement and Exhaustion of Parenting While Connected*. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*. <http://dx.doi.org/10.1097/DBP.0000000000000357>
- Rozenblatt-Perkal, Y., Davidovitch, M. & Gueron-Sela, N. (2021). *Infants' physiological and behavioral reactivity to maternal mobile phone use- An experimental study*. Elsevier. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2021.107038>
- Skaalvik, E.M. & Skaalvik, S. (2015). *Motivasjon for læring, teori + praksis*. Universitetsforlaget.
- Tetzchner, S.V. (2012). *Utviklingspsykologi* (2. utgave). Gyldendal.
- Øvereeide, H. (2019). *Samtaler med barn: metodiske samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner*. Cappelen Damm Akademisk.

